

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 975) [www. economy.nayka.com.ua](http://www.economy.nayka.com.ua) | № 12, 2020 | 24.12.2020 р.

DOI: [10.32702/2307-2105-2020.12.7](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.12.7)

УДК 657.446:336.226.11

А. П. Макаренко,

д. е. н., професор, професор кафедри обліку, аналізу оподаткування та аудиту, Інженерний навчально-науковий інститут ЗНУ, м. Запоріжжя

ORCID ID: 0000-0002-9576-928X

Н. В. Котова,

магістрант кафедри обліку, аналізу, оподаткування та аудиту, Інженерний навчально-науковий інститут ЗНУ, м. Запоріжжя

ORCID ID: 0000-0002-2856-0363

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ОПОДАТКУВАННЯ ТА СПЛАТИ ЄСВ ТА ПДФО ІЗ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ ПРАЦІВНИКІВ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

A. Makarenko

Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of Accounting and Auditing, Engineering Educational and Scientific Institute Zaporizhia National Institute

N. Kotova

Master's student of the Department of Accounting and Auditing, Engineering Educational and Scientific Institute Zaporizhia National Institute

IMPROVEMENT OF ACCOUNTING AND CONTROL OF ACCRUATION AND PAYMENT OF SDRS AND PIT FROM THE SALARIES OF EMPLOYEES OF BUSINESS ENTITIES

У статті визначено сутність податку на доходи фізичних осіб та єдиного соціального внеску та їх особливе значення в податковій системі України, адже вони є одними із найвагоміших та дієвих джерел наповнення дохідної частини бюджету, забезпечуючи формування бюджету. Крім того, вони виконують особливу соціальну роль, оскільки безпосередньо впливають на рівень отриманих доходів населення.

Враховуючи те, що облік заробітної плати, а також відрахувань з неї податків, є однією з найважливіших і складних ділянок роботи бухгалтерської служби, попередженню помилок при нарахуванні, утриманні або сплаті заробітної плати та податків і відрахувань з неї а також виявленню ризиків нарахування штрафних санкцій при податкових перевітках сприятиме вдосконалення внутрішнього податкового контролю.

Так, контролер має встановити достовірність та повноту первинних та звітних даних стосовно наявності зобов'язань перед бюджетом, своєчасність відображення цих даних у зведених документах та облікових регістрах, правильність ведення обліку зобов'язань перед бюджетом і позабюджетними фондами та його відповідність обліковій політиці підприємства, національним стандартам бухгалтерського обліку, реальності наявних зобов'язань, законності й доцільності проведених розрахунків, достовірності відображення

стану зобов'язань у звітності підприємства.

З метою підвищення ефективності контролю обліку та нарахування єдиного соціального внеску та податку на доходи фізичних осіб на підприємстві, авторами запропоновано план, який включає перелік робіт на основних етапах контролю і строки їх виконання із зазначенням джерел інформації; тест внутрішнього контролю, який дозволить контролеру виділити найбільш помилкові ділянки обліку, а також розглянути особливості обліку на конкретному підприємстві, та на його підставі сформувавши дієву програму контролю. Крім того, при проведенні контролю рекомендується використовувати розроблений робочий документ з перевірки заяв на застосування соціальних пільг щодо податку на доходи фізичних осіб та робочий документ перевірки розрахованої суми ФОП працівників та суми єдиного соціального внеску.

Проведення контролю обліку та нарахування єдиного соціального внеску та податку на доходи фізичних осіб на підприємстві з використанням розроблених документів та за запропонованою методологією значно підвищить ефективність та якість контролю та дозволять контролеру перевірити вірність розрахунку податку на доходи фізичних осіб та єдиного соціального внеску, чинність первинних документів з їх обліку, відображення в синтетичному, аналітичному обліку, а також звітності.

The article defines the essence and role of personal income tax and the single social contribution and their special significance in the tax system of Ukraine, because they are one of the most important and effective sources of filling the revenue side of the budget, ensuring budget formation. In addition, they play a special social role, as they directly affect the level of income.

Given that the accounting of wages, as well as deductions of taxes from it, is one of the most important and complex areas of the accounting service, prevention of errors in the calculation, withholding or payment of wages and taxes and deductions from it and identifying risks of penalties for tax audits will help improve internal tax control.

Thus, the controller must establish the accuracy and completeness of primary and reporting data on the availability of liabilities to the budget, the timeliness of reflection of these data in consolidated documents and accounting registers, the correctness of accounting liabilities to the budget and extrabudgetary funds and its compliance with accounting policies, accounting standards, the reality of existing liabilities, the legality and appropriateness of the calculations, the reliability of the status of liabilities in the reporting of the enterprise.

In order to increase the effectiveness of control of accounting and accrual of a single social contribution and personal income tax at the enterprise, the authors proposed a plan that includes a list of works at the main stages of control and deadlines for their implementation, indicating sources of information; internal control test, which will allow the controller to identify the most erroneous areas of accounting, as well as to consider the features of accounting at a particular enterprise, and on its basis to form an effective control program. In addition, during the control it is recommended to use the developed working document to verify applications for social benefits for personal income tax and a working document to verify the calculated amount of personal income of employees and the amount of the single social contribution.

Controlling the accounting and accrual of the single social contribution and personal income tax at the enterprise using the developed documents and the proposed methodology will significantly increase the efficiency and quality of control and allow the controller to verify the accuracy of personal income tax and the single social contribution, the validity of primary documents their accounting, reflection in synthetic, analytical accounting, as well as reporting.

Ключові слова: контроль; податки; облік; оподаткування; внесок; тести; робочі документи; звіт.

Key words: control; taxes; accounting; taxation; contribution; tests; working papers; report.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Податок на доходи фізичних осіб та єдиний соціальний внесок є одними із найвагоміших та дієвих джерел наповнення доходної частини бюджету, забезпечуючи повноцінний соціально-економічний розвиток держави. Саме тому проблемні питання формування обліку, контролю нарахування та сплати податку на доходи фізичних осіб та єдиного соціального внеску із заробітної плати працівників суб'єктів господарювання потребують вдосконалення. Крім того, податок на доходи фізичних осіб та єдиний соціальний внесок виконують особливу соціальну роль, адже безпосередньо впливають на рівень отриманих доходів населення. Попередженню помилок при розрахунках, нарахуванні, утриманні або сплаті заробітної плати та податків і відрахувань з неї сприятиме вдосконалення внутрішнього контролю на підприємстві.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання вдосконалення обліку й контролю податку на доходи фізичних осіб та єдиного соціального внеску розглядають в своїх працях багато науковців, серед яких слід виділити: Т.О. Меліхову, Ю.О. Швеця, Я.Ю. Бахметову, Л.П. Кулаковську, А.П. Макаренка. Але, незважаючи на доволі широке висвітлення вищезазначеної проблематики в науковій літературі, питання вдосконалення обліку й контролю податку на доходи фізичних осіб та єдиного соціального внеску завжди будуть актуальними та потребуватимуть подальших досліджень.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є розробка заходів вдосконалення обліку та контролю нарахування і сплати єдиного соціального внеску та податку на доходи фізичних осіб.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Податки є важливим елементом регулювання соціально-економічних явищ в країні, вони забезпечують бюджет коштами для функціонування держави. Одним із центральних прямих загальнодержавних податків в Україні є податок на доходи фізичних осіб (далі – ПДФО), який стягується з доходів, отриманих фізичними особами, як на території держави, так і за її межами. Податок на доходи фізичних осіб є значним та важливим механізмом розподілу фінансових ресурсів між фізичними особами та бюджетом держави.

Відповідно до діючого законодавства всі підприємства мають вести облік господарської діяльності, в тому числі й облік та оподаткування заробітної плати.

Облік заробітної плати, а також відрахувань з неї податків та внесків, є однією з найважливіших і складних ділянок роботи, що займає одне з центральних місць у всій системі обліку суб'єктів підприємництва. Для того щоб працівники отримали вірно розраховану заробітну плату, важливо своєчасно провести необхідні розрахунки посадових окладів, податків, внесків та належним чином скласти первинні документи.

Відповідно до Податкового кодексу України при розрахунку ПДФО частина підприємств має право на податкову соціальну пільгу. Застосування податкової соціальної пільги при визначенні ПДФО має дуже важливе значення, адже впливає на рівень доходу працівника, тому доцільно вдосконалити облік податку на доходи фізичних осіб на підприємстві. Для цього пропонуємо до субрахунку 641 «Розрахунки за податками» відкрити наступні субрахунки:

- 6411/1 «Розрахунки за ПДФО із соціальною пільгою»;
- 6411/2 «Розрахунки за ПДФО без соціальної пільги».

Таке виокремлення на підприємстві дозволить бухгалтеру контролювати законність застосування соціальної пільги.

Крім того, розрахунково-платіжні відомості не відображають виокремлення фонду оплати праці, до якого застосовують чи ні податкову соціальну пільгу для визначення ПДФО. Тому наступним шляхом вдосконалення обліку нарахування ПДФО є покращення його документального забезпечення.

Так рекомендуємо вдосконалити та використовувати наступну форму розрахунково-платіжної відомості, яка надасть змогу бухгалтеру перевіряти правильність розрахунку ПДФО (таблиця 1).

Таблиця 1.

Вдосконалена форма розрахунково-платіжної відомості в частині обліку та розрахунку ЄСВ та ПДФО

№	ПІБ	Таб. номер	ІПН	Нараховано, грн			Разом	База для ЄСВ	Ставка ЄСВ	Сума ЄСВ	Утримано, грн		На руки, грн.
				Зарплата	Премії	До плати					ПДФО 18%	ВЗ 1,5%	
1													
2													
3													
	Разом												
	ФОП для ЄСВ:												
	ЄСВ за ставкою 22 %												
	ЄСВ за ставкою 8,41%												
	Загальна сума ПСП												
	ПДФО за ставкою 18%												

Використання вдосконаленої форми розрахунково-платіжної відомості на підприємствах дозволить бухгалтеру отримувати більш деталізовану інформації щодо ПДФО та ЄСВ, правильно розраховувати суми податків та попереджувати помилки в веденні обліку.

Виявлення ризиків нарахування штрафних санкцій при податкових перевірках має стати головною метою внутрішнього контролю. Крім того, метою контролю обліку єдиного соціального внеску (далі – ЄСВ) та ПДФО із заробітної плати робітників підприємства є виявлення порушень чи помилок, а також їх впливу на правильність сформованої податкової звітності та попередження помилок у веденні бухгалтерського обліку розрахунків з оплати праці.

Контролер має встановити наявність та повноту первинних та звітних даних стосовно наявності зобов'язань з ЄСВ та ПДФО перед бюджетом, своєчасність відображення цих даних у зведених документах та облікових регістрах, правильність ведення обліку зобов'язань з ЄСВ та ПДФО перед бюджетом і позабюджетними фондами та його відповідність Податковому кодексу України, реальності наявних зобов'язань, законності й доцільності проведених розрахунків, достовірності відображення стану зобов'язань з ЄСВ та ПДФО із заробітної плати у звітності підприємства.

Попередній етап контролю оподаткування ЄСВ та ПДФО із заробітної плати робітників підприємства має включати тестування внутрішнього контролю оподаткування ЄСВ та ПДФО із заробітної плати робітників підприємства.

Отримана інформація дозволить сформулювати більш ефективну програму перевірки, яка дозволить розглянути всі аспекти нарахування та сплати ЄСВ та ПДФО досліджуваного підприємства включаючи всі особливості його діяльності, ділянки з підвищеним ризиком.

Рекомендуємо суб'єктам підприємництва використовувати наступний розроблений тест стану контролю нарахування та сплати ЄСВ і ПДФО із заробітної плати робітників підприємства (таблиця 2).

Таблиця 2.

Тест стану контролю нарахування та сплати ЄСВ і ПДФО із заробітної плати робітників підприємства

№	Питання	Так	Ні	Відповідь відсутня	Примітки
1	2	3	4	5	6
1	Чи дотримується підприємство вимог Законів України «Про оплату праці», «Про відпустки», «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування», Податкового кодексу України?				
2	Чи є окрема посада бухгалтера, який займається обліком заробітної плати та податків і відрахувань з неї?				
3	Чи застосовуються податкові соціальні пільги до ПДФО?				
4	Чи є в наявності заяви на застосування податкових соціальних пільги щодо ПДФО?				
5	Чи вірно розраховані суми ПДФО?				
6	Чи вірно застосовані ставки ПДФО?				
7	Чи вірно застосовані ставки ЄСВ?				
8	Чи вірно розраховані суми ЄСВ?				
9	Чи вчасно сплачено ПДФО до бюджету?				
10	Чи вчасно перераховано ЄСВ до бюджету?				
11	Чи вчасно подається податкова звітність з ПДФО?				
12	Чи вчасно подається податкова звітність з ЄСВ?				

Джерело: розроблено авторами

Щоб досягти мети контролю суб'єкт підприємництва має ставити перед собою наступні завдання:

- перевірка того, чи дотримується підприємство в своїй господарській діяльності положень законодавства про оподаткування заробітної плати;
- перевірка відповідності документального оформлення (первинні та зведені документи) вимогам чинного законодавства з обліку ЄСВ та ПДФО із заробітної плати робітників;
- дослідження системи арифметичного розрахунку ЄСВ та ПДФО;
- перевірка оподаткування ЄСВ та ПДФО всіх виплат окрім заробітної плати;
- перевірка правильності утримання податків та обов'язкових виплат із заробітної плати працівника;
- перевірка правильності синтетичного та аналітичного обліку ЄСВ та ПДФО із заробітної плати робітників;
- перевірка вчасності перерахунку ЄСВ та ПДФО до бюджету;

– перевірка зведених даних, які відображено у податковій, статистичній та фінансовій звітності щодо ЄСВ та ПДФО із заробітної плати робітників.

Для досягнення поставлених завдань з контролю та сплати ЄСВ та ПДФО із заробітної плати необхідно розробити певний план перевірки, який є документом організаційно-методологічного характеру та складається з переліку робіт на основних етапах контролю і строків їх виконання із зазначенням джерел інформації.

Рекомендуємо наступний план контролю оподаткування ЄСВ та ПДФО із заробітної плати працівників підприємства, який наведений в таблиці 3.

Таблиця 3.
Загальний план контролю нарахування та сплати ЄСВ та ПДФО із заробітної плати працівників на підприємстві

№	Етап	Процедури	Виконавець	Термін
1	2	3	4	5
1	Попередній	встановлення достовірності первинних даних відносно наявності зобов'язань з ЄСВ та ПДФО перед бюджетом, повноти і своєчасності відображення даних у зведених документах та облікових регістрах, правильність ведення обліку зобов'язань з ЄСВ та ПДФО перед бюджетом та позабюджетними фондами і його відповідність обліковій політиці підприємства, національним стандартам бухгалтерського обліку, реальності наявних зобов'язань з ЄСВ та ПДФО, законності й доцільності проведених розрахунків, достовірності відображення стану зобов'язань з ЄСВ та ПДФО у звітності суб'єкта	Колот М.І.	1 день
2	Основний	Перевірка операцій щодо оподаткування ЄСВ та ПДФО із заробітної плати робітників підприємства і розрахунок його податкового навантаження: - перевірка правильності застосування податкової соціальної пільги - перевірка розрахунку суми ПДФО - перевірка розрахунку суми ЄСВ - перевірка вчасності сплати ПДФО до бюджету - перевірка вчасності сплати ЄСВ до бюджету - перевірка податкової звітності з ПДФО - перевірка податкової звітності з ЄСВ	Колот М.І.	4 день
3	Заключний	Надання звіту. Розробка рекомендацій щодо покращення обліку ЄСВ та ПДФО із заробітної плати робітників підприємства і зменшення його податкового навантаження на підприємстві	Колот М.І.	2 дні

Джерело: розроблено авторами

При здійсненні контролю нарахування та сплати ЄСВ та ПДФО із заробітної плати робітників підприємства на підприємстві необхідно виявити відповідність чинному законодавству всіх розрахунків, первинних документів, звітності щодо цих операцій.

Після проведення тестування стану обліку ЄСВ та ПДФО із заробітної плати робітників контролер має розробити програму контролю. Рекомендуємо наступну вдосконалену програму контролю нарахування та сплати ЄСВ та ПДФО із заробітної плати робітників підприємства (таблиця 4).

Таблиця 4.

Програма контролю нарахування та сплати ЄСВ та ПДФО із заробітної плати робітників підприємства

Мета контролю	Завдання контролю	Вико навець	Термін	Робочі документи	При мітки
1	2	3	4	5	6
Визначення правильності оформлення первинної документації з ЄСВ та ПДФО	перевірка заяв на застосування соціальних пільг щодо ПДФО			РД1	
	встановлення повноти і правильності оформлення розрахунково-платіжної відомості			РД2	
Перевірка розрахунку та нарахування ЄСВ і утримання ПДФО	перевірка розрахованої суми ПДФО за кожним працівником та взагалі за всіма працівниками			РД3	
	перевірка нарахованої суми ЄСВ на ФОП працівників			РД4	
Перевірка правильності сплати ПДФО та ЄСВ	Перевірка правильності сплати ПДФО			РД5	
	Перевірка правильності перерахування ЄСВ			РД6	
	Перевірка сплати ПДФО в повному обсягу			РД7	
Перевірка стану синтетичного обліку	Перевірка синтетичного обліку ПДФО			РД9	
	Перевірка синтетичного обліку ЄСВ			РД10	
Перевірка стану аналітичного обліку розрахунків з оплати праці	Перевірка аналітичного обліку ПДФО			РД11	
	Перевірка аналітичного обліку ЄСВ			РД12	
	У випадку виявлення розбіжностей між аналітичним і синтетичним обліком встановлення їх причини			РД13	
Перевірка своєчасності та вірності складання та подання звітності з ПДФО та ЄСВ	Перевірка своєчасності та правильності складання та подання податкової звітності з ПДФО			РД14	
	Перевірка своєчасності та правильності складання та подання звітності з ЄСВ			РД15	
	Перевірка підтверджуючих документів про подання всієї необхідної звітності у встановлені законодавством терміни			РД16	
	Перевірка відповідності показників 1-ДФ даним бухгалтерського обліку			РД17	
	Виявлення ризиків нарахування штрафних санкцій при податкових перевірках			РД18	
	Надання рекомендацій щодо усунення виявлених порушень			РД19	
	Складання уточнених розрахунків до податкової звітності із заробітної плати у разі необхідності			РД20	

Джерело: розроблено авторами

Слід зазначити, що під час перевірки обліку ПДФО та ЄСВ із заробітної плати контролер має складати, як робочу, так і підсумкову документацію. В робочі документи він повинен вносити всю отриману інформацію, на основі якої потім формує звіт. Тому рекомендуємо контролеру використовувати наступний робочий документ при перевірці оподаткування ЄСВ та ПДФО із заробітної плати робітників підприємства (таблиця 5), який дозволить перевіряти підстави застосування соціальної пільги відповідно до Податкового кодексу України (далі – ПКУ), а також наявність заяви від робітника.

Таблиця 5.

Робочий документ (РД1) з перевірки заяв на застосування соціальних пільг щодо ПДФО

ПІБ працівника, до заробітної плати якого застосовують соціальну пільгу	Підстава застосування соціальної пільги відповідно до ПКУ	Розмір соціальної пільги, %	Розмір соціальної пільги, грн.	Наявність заяви на застосування соціальної пільги	Примітки

Джерело: розроблено авторам

В процесі перевірки контролер має особливу увагу приділити правильності розрахунку суми ЄСВ та ПДФО. Тож для перевірки відповідності розрахунку ЄСВ чинному законодавству, правильності арифметичного розрахунку суми ЄСВ рекомендуємо наступний робочий документ, представлений в таблиці 6.

Таблиця 6.

Робочий документ (РД 4) перевірки нарахованої суми ЄСВ на ФОП працівників

№ РПВ	Дата РПВ	Дані обліку		Дані перевірки		Відхилення		Примітки
		Нараховано ФОП за місяць, грн.	Нараховано ЄСВ за місяць, грн.	Нараховано ФОП за місяць, грн.	Нараховано ЄСВ за місяць, грн.	Нараховано ФОП за місяць, грн.	Нараховано ЄСВ за місяць, грн.	

Джерело: розроблено авторами

7). Наступний документ, який контролер може використати для перевірки ПДФО представлено в (таблиця

Таблиця 7.

Робочий документ (РД 5) перевірки своєчасності сплати ПДФО

№ платіжного доручення	Відповідає особа за сплату ПДФО	Дані обліку		Дані перевірки		Відхилення		Граничний строк сплати ПДФО
		Сума ПДФО, грн.	Дата платіжного доручення	Сума ПДФО, грн.	Дата платіжного доручення	Сума ПДФО, грн.	Дата платіжного доручення	

Джерело: розроблено авторами

Крім того, контролер має перевірити своєчасність сплати ЄСВ (таблиця 8).

Таблиця 8.

Робочий документ (РД 6) перевірки своєчасності сплати ЄСВ

№ платіжного доручення	Відповідає особа за сплату ЄСВ	Дані обліку		Дані перевірки		Відхилення		Граничний строк сплати ЄСВ
		Сума ЄСВ, грн.	Дата платіжного доручення	Сума ЄСВ, грн.	Дата платіжного доручення	Сума ЄСВ, грн.	Дата платіжного доручення	

Джерело: розроблено авторами

На наступному етапі необхідно перевірити застосування мінімальних та максимальних сум справляння ЄСВ на підприємстві (таблиця 9).

Таблиця 9.

Робочий документ (РД 4/1) перевірки застосування мінімальних та максимальних сум справляння ЄСВ

ПІБ	Максимальна сума ЄСВ	Мінімальна сума ЄСВ	Дані обліку		Дані перевірки		Відхилення		Примітки
			Сума ЄСВ, грн.	Порівняння з min та max значенням	Сума ЄСВ, грн.	Порівняння з min та max значенням	Сума ЄСВ, грн.	Порівняння з min та max значенням	

Джерело: розроблено авторами

Розроблені робочі документи дозволять контролеру перевіряти правильність розрахунку ПДФО та ЄСВ, достовірність первинних документів, відображення даних в обліку та звітності.

ВИСНОВКИ

Сучасні умови функціонування та оподаткування суб'єктів господарювання потребують удосконалення обліку і контролю нарахування та сплати ЄСВ та ПДФО із заробітної плати працівників суб'єктів господарювання. Впровадження на підприємстві заходів з удосконалення обліку та його контролю щодо ЄСВ та ПДФО із заробітної плати робітників дозволить попередити та усунути порушення чинного законодавства. У роботі удосконалена методика проведення контролю, яка надасть змогу контролеру охопити всі аспекти оподаткування ЄСВ та ПДФО із заробітної плати робітників суб'єкта господарювання, дослідити правильність, своєчасність, законність відображення в обліку цих операцій. Проведення ефективного внутрішнього контролю неможливе без використання робочої документації, тому, було розроблено ряд документів, які направлені на перевірку первинних документів та мають підвищити якість контролю нарахування та сплати ЄСВ та ПДФО із заробітної плати працівників.

Література.

1. Гайдай В.І. Механізм державного регулювання ПДФО в умовах децентралізації влади в Україні. Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 17. С. 69–74.
2. Дуб А.Р. Трансформація адміністрування податку з доходів фізичних осіб: світовий досвід і можливості для України. Фінанси України. 2018. № 5. С. 80–93.
3. Макаренко А.П., Меліхова Т.О., Бескоста Г.М. Аудит : навч.-метод. посібник. Запоріжжя : ЗДІА, 2016. 184 с.
4. Макаренко А.П., Меліхова Т.О., Чакалова Н.С. Теорія і методика документування в обліку та аудиті : навчальний посібник для здобувачів вищої освіти за рівнем бакалавра зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» за денною та заочною формою навчання, *Запоріжжя : ЗНУ, 2020. 400 с.*
5. Меліхова Т.О., Верьовкіна А.С. Удосконалення методики перевірки грошових коштів у національній валюті. *Інвестиції: практика та досвід.* 2019. № 1. С. 24–29. DOI: [10.32702/2306-6814.2019.1.24](https://doi.org/10.32702/2306-6814.2019.1.24)
6. Меліхова Т.О., Ніколаєнко Н.С. Розробка програми аудиту виробничих запасів для підвищення фінансової безпеки підприємства. *Економіка та держава,* 2017. № 1. С. 51 – 55.
7. Меліхова Т.О., Троян Т.О. Аналіз впливу податкового навантаження на рівень податкової безпеки підприємства. *Інвестиції: практика та досвід.* 2017, № 20. С. 33-37.
8. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Мінфіна України: План від 09.12.2011 р. № 1591. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11#Text> (дата звернення: 15.11.2020).
9. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996 XIV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 15.11.2020).
10. Податковий кодекс України: Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 15.11.2020).
11. Подмешальська Ю.В., Меліхова Т.О., Чакалова Н.С. Бухгалтерський облік: навч.-метод. посібник. Запоріжжя : ЗДІА, 2017. 400 с.
12. Слепцова Н. В., Кочура Л. В. Зарубіжний досвід оподаткування доходів фізичних осіб та реалії адміністрування ПДФО в Україні. *Економіка та держава.* 2019. № 4. С. 82–85.
13. Соколовська А.М. Нерівність доходів і багатства та податкові інструменти її зменшення. *Фінанси України.* 2019. № 6. С. 23–41.
14. Соколовська А.М., Райнова Л.Б. Вплив податків на нерівність доходів в Україні. *Фінанси України.* 2019. № 7. С. 72–91.
15. Сухорукова М.О. Фіскальна політика в умовах глобальної інституалізації: Україна та досвід зарубіжних країн. *Scientific Journal "ScienceRise".* 2016. № 7/1 (24). С. 50—54.
16. Танклевська Н.С. Світовий досвід оподаткування доходів фізичних осіб. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. Економічні науки.* 2013. № 1 (6). С. 264-268.
17. Швець Ю.О., Бахметова Я.Ю. Оподаткування доходів фізичних осіб: проблеми та перспективи в Україні та ЄС. *Глобальні та національні проблеми економіки. Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського.* 2017. №17. С. 771-775.
18. Швець Ю.О. Оподаткування доходів фізичних осіб: проблеми та перспективи в Україні та ЄС. Київ, 2018. С. 771–775.
19. Юрчишена Л.В. Податок на доходи фізичних осіб: механізм стягнення та джерело доходу бюджету України. *Фінанси, облік, банки.* 2016. № 1(21). С. 215–224.
20. Макаренко А.П., Меліхова Т.О., Бескоста Г.М. Організація і методика аудиту : навч.-метод. посібник. Запоріжжя: ЗДІА, 2015. 190с.
21. Меліхова Т.О. Економічна безпека підприємства: формування, контроль, ефективність: монографія. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2018. 632 с.
22. Макаренко А. П., Меліхова Т.О., Гамова О.В. Оподаткування в системі обліку : навч.-метод. посібник. Запоріжжя : ЗДІА, 2015. 147 с.
23. Макаренко А. П., Меліхова Т.О., Чакалова Н.С. Податкове планування та мінімізація податкових

ризиків: навч. посібник : рек. вченою радою ЗДІА. Запоріжжя : ЗДІА, 2017. 260 с.

24. Салига С.Я., Меліхова Т.О. Аудит податків суб'єктів господарювання : монографія. Запоріжжя : КПУ, 2011. 224 с.

25. Меліхова Т. О., Петренко А. Е. Удосконалення методики внутрішнього аудиту нарахування заробітної плати. *Агросвіт*. 2019. № 3. С. 38–47. DOI: [10.32702/2306-6792.2019.3.38](https://doi.org/10.32702/2306-6792.2019.3.38)

26. Меліхова Т. О., Феофанова І. В., Магда Г. В. Удосконалення методики внутрішнього контролю утримань із заробітної плати та нарахувань на фонд оплати праці. *Економіка та держава*. 2019. № 1. С. 89–94. DOI: [10.32702/2306-6806.2019.1.89](https://doi.org/10.32702/2306-6806.2019.1.89)

27. Меліхова Т. О., Іванова М. М. Удосконалення обліку та аудиту заробітної плати в казначействі. *Ефективна економіка*. 2018. № 1. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6087> (дата звернення: 16.12.2020).

28. Меліхова Т. О., Градобік А. О. Удосконалення документування обліку та аудиту запасів на підприємстві. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8331> (дата звернення: 16.12.2020). DOI: [10.32702/2307-2105-2020.11.9](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.11.9)

29. Меліхова Т. О., Балашова Ю. О. Удосконалення внутрішнього аудиту виробничих запасів для підвищення фінансової безпеки підприємства. *Ефективна економіка*. 2019. № 12. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7503> (дата звернення: 16.12.2020). DOI: [10.32702/2307-2105-2019.12.10](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.12.10)

30. Меліхова Т.О., Єременко М.Р. Концептуальні основи обліку заробітної плати та аналізу податкового навантаження для підвищення рівня фінансової безпеки підприємства. *Економічний вісник Донбасу: наук. журнал*. 2012. Вип. 1 (27). С. 150—155.

31. Меліхова Т.О., С.С. Голубенко Документування обліку розрахунків за заробітною платою з метою зміцнення інформаційної безпеки підприємства. *Складні системи і процеси*. 2012. № 1 (21). С. 63—67.

32. Меліхова Т.О., Єременко М.Р. Удосконалення аналітичного обліку розрахунків за заробітною платою для підвищення якості контролю. Матер. Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених, аспірантів та студентів "Стан та перспективи розвитку бухгалтерського обліку в Україні", 28 лютого 2013 р.: збір. наук. праць. Ірпінь: НУ ДПСУ, 2013. Ч. 2. С. 105—107.

References.

1. Haidai, V.I. (2019), "The mechanism of state regulation of PIT in the conditions of decentralization of power in Ukraine", *Investment: practice and experience*, vol. 17, pp. 69–74.

2. Dub, A.R. (2018), "Transformation of personal income tax administration: world experience and opportunities for Ukraine", *Finansy Ukrainy*, vol. 5, pp. 80–93.

3. Makarenko, A.P. Melikhova, T. O. and Beskosta, H. M. (2016), *Audyt [Audit]*, ZDIA, Zaporizhzhya, Ukraine.

4. Makarenko, A.P. Melikhova, T. O. And Chakalova, N.S. (2020), *Teoriya i metodyka dokumentuvannya v obliku ta audyti* Theory and methods of documentation in accounting and auditing [Теорія і методика документування в обліку та аудиті], ZNU, Zaporizhzhya, Ukraine.

5. Melikhova, T. and Verovkina, A. (2019), "Improvement of checking method of cash assets in national currency", *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, vol. 1, pp. 24–29. DOI: [10.32702/2306-6814.2019.1.24](https://doi.org/10.32702/2306-6814.2019.1.24)

6. Melikhova, T.O. and Nikolayenko, N.S. (2017), "Development of an inventory audit program to increase financial security of the enterprise", *Ekonomika ta derzhava*, vol. 1, pp. 51- 55.

7. Melikhova, T.O. and Troyan, O.V. (2017), "Analysis of the impact of the tax burden on the level of tax security of the enterprise", *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, vol. 20, pp. 33—37.

8. Ministry of Finance of Ukraine (1999), "Plan of accounts of accounting of assets, capital, liabilities and business operations of enterprises and organizations", available at: http://www.nibu.factor.ua/ukr/info/instrbuh/plan_sch/ (Accessed 25 Dec 2019).

9. Verkhovna Rada of Ukraine (1999), Law of Ukraine "On Accounting and Financial Reporting in Ukraine", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (Accessed 25 Dec 2019).

10. Verkhovna Rada of Ukraine (2010), "Tax Code of Ukraine", available at: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755_17 (Accessed 25 Dec 2019).

11. Makarenko, A.P. Melikhova, T.O. Podmeshalska, Y.V. and Chakalova, N.S. (2018), *Bukhhalterskyi oblik: navch.-metod. posibnyk* [Accounting: teaching method. manual], ZDIA, Zaporizhzhya, Ukraine.

12. Sliptsova, N. and Kochura, L. (2019), "Foreign experience of taxation of individuals' incomes and the realities of administering the personal income tax in Ukraine", *Ekonomika ta derzhava*, vol. 4, pp. 82–85.

13. Sokolovsjka, A.M. (2019), "Income and wealth inequality and tax instruments of its decrease", *Finansy Ukrainy*, vol. 6, pp. 23–41. DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2019.06.023>

14. Sokolovsjka, A.M. and Rajnova, L.B. (2019), "Influence of taxes on income inequality in Ukraine", *Finansy Ukrainy*, vol. 7, pp. 72–91. DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2019.07.072>

15. Suhorukova, M.O. (2016), "Fiscal policy in the context of global institutionalization: Ukraine and the experience of foreign countries", *Scientific Journal "ScienceRise"*, vol. 7/1 (24), pp. 50—54.

16. Tanklevs'ka, N.S. (2013), "World experience of personal income taxation", *Naukovi pratsi Poltavsk'oi derzhavnoi ahrarnoi akademii. Ekonomichni nauky*, vol. 1 (6). pp. 264-268.

17. Shvets', Yu.O. and Bakhmetova, Ya.Yu. (2017), "Notification of personal income: problems and prospects in Ukraine and EU", *Global and national economic problems*, vol. 17, pp. 771-775.
18. Shvets, Yu.O. (2017), *Opodatkuvannya doxodiv fizychnyx osib: problemy ta perspektyvy v Ukrayini ta YeS [Supplements to individuals: problems and perspectives in Ukraine and the EU]*, Kyiv, Ukraine.
19. Yurchyshena, L.V. (2016), "Individual income tax: mechanism of collection and source of income of the budget of Ukraine", *Finance, accounting, banks*, vol. 1, no. 21, pp. 215–224
20. Makarenko, A.P. Melikhova, T. O. and Beskosta, H. M. (2015), *Orhanizatsiya i metodyka audyt [Organization and method of audit]*, ZDIA, Zaporizhzhya, Ukraine.
21. Melikhova, T.O. (2018), *Ekonomichna bezpeka pidpryyemstva: formyrovanye, kontrol', efektyvnist' [Economic security of the enterprise: formation, control, efficiency]*, Kherson, Ukraine.
22. Makarenko, A.P. Melikhova, T.O. and Hamova, O.V. (2015), *Opodatkuvannya v systemi obliku : navch.-metod. posibnyk [Taxation in the accounting system: teaching method. manual]*, ZDIA, Zaporizhzhya, Ukraine.
23. Makarenko, A.P. Melikhova, T.O. and Chakalova, N.S. (2017), *Podatkove planuvannya ta minimizatsiya podatkovykh ryzykiv: navch. posibnyk [Tax planning and minimization of tax risks: teaching. manual]*, ZDIA, Zaporizhzhya, Ukraine.
24. Salyha, S.YA. and Melikhova, T.O. (2011), *Audyt podatkiv sub'iektiv hospodariuvannya [Audit of Taxes of Business Entities]*, KPU, Zaporizhzhya, Ukraine.
25. Melikhova, T. and Petrenko, A. (2019), "Improvement of the method of payroll internal audit", *Agrosvit*, vol. 3, pp. 38–47. DOI: [10.32702/2306-6792.2019.3.38](https://doi.org/10.32702/2306-6792.2019.3.38)
26. Melikhova, T. Feofanova, I. and Magda, G. (2019), "Improvement of internal control method of deductions from wage and accruals to payroll", *Ekonomika ta derzhava*, vol. 1, pp. 89–94. DOI: [10.32702/2306-6806.2019.1.89](https://doi.org/10.32702/2306-6806.2019.1.89)
27. Melikhova, T. O. and Ivanova, M. M. (2018), "Improvement of accounting and audit of wages in the treasury", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 1, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6087> (Accessed 16 Dec 2020).
28. Melikhova, T. and Hradobik, A. (2020), "Improving documentation of inventory accounting and auditing at the enterprise", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 11, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8331> (Accessed 16 Dec 2020). DOI: [10.32702/2307-2105-2020.11.9](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.11.9)
29. Melikhova, T. O. and Balashova, Yu. O. (2019), "Improvement of the internal audit of inventory for improving financial security", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 12, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7503> (Accessed 16 Dec 2020). DOI: [10.32702/2307-2105-2019.12.10](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.12.10)
30. Melikhova, T.O. and Yeremenko, M.R. (2012), "Conceptual bases of the accounting of wages and analysis of a tax load for increase of a level of financial safety of the enterprise", *Ekonomichnyy visnyk Donbasu*, vol. 1 (27), pp. 150—155.
31. Melikhova, T.O. and Holubenko, S. (2012), "Documentation of accounting for payroll calculations in order to strengthen the information security of the enterprise", *Skladni systemy i protsesy*, vol. 1 (21), pp. 63—67.
32. Melikhova, T.O. and Yeremenko, M. (2013), "Improvement of the analytical accounting of wage settlements for improving the quality of control", *Mater. Vseukr. nauk.-prakt. konf. molodykh vchenykh, aspirantiv ta studentiv "Stan ta perspektyvy rozvytku bukhholders'koho obliku v Ukrayini"*, [Mather. Allukr. Sciences-practical. Conf. young adulthood, aspirants, and students "Stan that prospect for the development of the accounting sector in Ukraine"], NU DPSU, Irpin', Ukraine, 28 feb, pp. 105—107.

Стаття надійшла до редакції 14.12.2020 р.